

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ VE TEŞEKKÜR	7
İÇİNDEKİLER	9
KISALTMALAR	21
GİRİŞ	27
I. KONUNUN TAKDİMİ	27
II. TEMEL YAKLAŞIM: SEÇİM/ATAMA VE AZİL SÜREÇLERİ ARASINDA PARALELLİK.....	28
III. İNCELEME PLANI	30

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE, YASAL ALTYAPI, KURAMSAL TEMELLER VE DİĞER TEMEL KONULAR

I. YÖNETİM KURULU	33
II. YÖNETİM KURULU ÜYELİĞİ	35
A. Üye Sıfatının Kazanılması	36
B. Üyelerin Nitelikleri	37
1. Yasal Düzenlemelerde Öngörülen Nitelikler.....	37
a. TTK'da Öngörülen Nitelikler.....	37
b. Özel Kanunlarda Öngörülen Nitelikler	39
2. Esas Sözleşmede Öngörülen Nitelikler	40
C. Üyeler ile Şirket Arasındaki Hukuki İlişki	41
1. Genel Bakış	41
2. Üyeler ile Şirket Arasındaki Organsal İlişki.....	44
3. Üyeler ile Şirket Arasındaki Sözleşmesel İlişki	45
a. Genel Bakış	45
b. Sözleşmesel İlişkinin Hukuki Niteliği	46
aa. Genel Bakış	46
bb. Özel Durumlar	49
aaa. Sözleşmesel İlişkinin Hukuki Niteliğinin Taraflarca Belirlenmesi	49
bbb. Üyenin Şirkette Başkaca Görevler Üstlenmesinin Sözleşmesel İlişkinin Hukuki Niteliğine Etkisi.....	51
ccc. İşçi Yönetim Kurulu Üyesi (<i>Arbeitnehmer- Verwaltungsrat</i>) Kavramı.....	53

III. AZIL.....	53
A. Kavram.....	53
B. Unsurları	56
1. Yönetim Kurulu Üyeliğini Sona Erdirmesi	56
a. Genel Bakış.....	56
b. EK: Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi Sebepleri Arasındaki Yeri.....	61
2. İleriye Etkili Olması.....	62
3. Üyenin Rızası Hilafına Olması.....	62
C. Yasal Altyapısı	63
1. Genel Bakış.....	63
2. Karşılaştırmalı Hukukta	63
a. Monist Sistemde	64
aa. İsviçre Hukukunda	64
bb. İngiliz Hukukunda	68
cc. Amerikan Hukukunda.....	69
aaa. Genel Bakış.....	70
bbb. Mahkeme Kararıyla Azil.....	72
b. Düalist Sistemde.....	73
aa. Alman Hukukunda.....	74
aaa. Gözetim Kurulu Üyelerinin Azli.....	74
(1) Genel Bakış	74
(2) Mahkeme Kararıyla Azil.....	76
bbb. Yönetici Kurul Üyelerinin Azli	77
bb. Avusturya Hukukunda	82
c. Alternatifli Sistemde (Fransız Hukukunda)	84
aa. Monist Sistemi Tercih Eden Anonim Şirketlerde.....	84
bb. Düalist Sistemi Tercih Eden Anonim Şirketlerde	85
d. Ara Sonuç: Hukuk Politikalarının Farklılaşması.....	86
3. Türk Hukukunda.....	89
a. 865 Sayılı TK Dönemi	89
b. 6762 Sayılı TTK Dönemi	91
c. TTK Dönemi	94
aa. Genel Bakış.....	94
bb. Temel Sonuç: İkili Yapı/Sistem Olgusu	96
4. Türk Hukukunda Karşılaştırmalı Hukukta Yer Alan Düzenlemelerden Yararlanma Olanığına Genel Bakış.....	98

D. Kuramsal Temeli.....	100
1. Genel Bakış	100
2. Üye ile Şirket Arasındaki Hukuki İlişki ile Bağlantılı Özellikleri.....	101
a. Feragat Edilemezlik	101
b. Maddi Olarak Sınırlanamazlık	102
3. Üye ile Şirket Arasındaki Hukuki İlişki ile Bağlantılı Özelliklerin Anonim Şirketler Hukuku Düzlemine Yansıması.....	104
E. Hukuki Niteliği	110
1. Yenilik Doğuran Hak Niteliği	110
a. Genel Bakış	110
b. Yenilik Doğuran Hak Niteliğinden Kaynaklı Özellikleri ve Bunların Anonim Şirketler Hukuku Düzlemine Yansıması.....	112
aa. Genel Bakış	112
bb. Azil Kararının Şarta Bağlanması	112
cc. Azil Kararının Geri Alınması.....	114
dd. Azil Kararında Hak Düşürücü Süre	118
2. (Geniş Anlamda) Pay Sahipliği Hakkı ve Yükümlülüğü Niteliği	119
F. Azil ve Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları	122
1. Genel Bakış	122
2. Azil ve Pay Sahipleri ile Yönetim Kurulu Üyeleri Arasındaki Çıkar Çatışmaları.....	123
3. Azil ve Pay Sahiplerinin Kendi Aralarındaki Çıkar Çatışmaları.....	125
4. Azil ve Şirketin Çıkarı	127

İKİNCİ BÖLÜM

AZİL HAKKININ KULLANILMASI: GENEL KURULUN AZİL KARARI VERMESİ İLE AZLİN HÜKÜM VE SONUÇ DOĞURMASINA İLİŞKİN ESASLAR

I. GENEL BAKIŞ	129
II. AZİL KARARI	129
A. Genel Bakış.....	129
B. Azil Kararının Türleri.....	130
1. Açık ve Zımni Azil Kararları	130
a. Zımni Azil Kararı: Mevcut Yönetim Kurulu Üyelerinin Görevleri Sona Ermiş Olmamasına Rağmen Yeni Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçilmesi.....	130
b. Zımni Azil Kararı Niteliği Taşımayan Haller	133
aa. Yönetim Kurulu Üyelerinin İbra Edilmemesi.....	133
bb. Denetçinin Olumsuz Görüş Yazısı Vermesi	135

2. Diğer Ayrımlar	137
C. Azil Kararının Verilmesine İlişkin Esaslar	138
1. Yetki	138
2. Azil Kararında Gündeme Bağlılık İlkesi	141
a. Genel Bakış	141
b. Gündemde Azil Maddesinin Bulunması	142
c. Gündemde Azil ile İlgili Bir Maddenin Bulunması	144
aa. Azil ile İlgili Gündem Maddeleri	145
bb. Azil ile İlgili Gündem Maddelerine Dayanılarak Verilecek Azil Kararı Bakımından Önem Taşıyan Hususlar	149
aaa. Gündemde Azil ile İlgili Bir Maddenin Bulunması Halinde Haklı Bir Sebep İleri Sürülmesinin Şart Olup Olmadığı Sorunu	149
bbb. Gündemde Azil ile İlgili Bir Madde Bulunması Halinde Kararın İlgili Madde ile İltimli Sebeplere Dayanmasının Şart Olup Olmadığı Sorunu	151
d. Gündemde Azil veya Azil ile İlgili Bir Maddenin Bulunmaması: Haklı Sebep Koşulu	152
aa. Genel Bakış	152
bb. Haklı Sebep Kavramı	154
aaa. Yasal Altyapı ve Tanım	154
bbb. Haklı Sebeplerin Tespitine İlişkin İlkeler	155
(1) Haklı Sebep Kavramına İlişkin Genel İlkeler	155
(2) Yönetim Kurulu Üyeleri ile Şirket Arasında Mevcut Hukuki İlişkiden Kaynaklanan İlkeler	156
(3) Haklı Sebebe Konu Olayın Süreklilik Göstermesi veya Tekrarlanması Gerekir Mi?	158
(4) Yönetim Kurulu Üyeleri, Şirket ve Pay Sahipleri Arasındaki Çıkar Çatışmalarından Kaynaklanan İlkeler	159
(5) Haklı Sebeplerin Belirlenmesinde Üyenin Kalan Görev Süresi Önem Taşımakta Mıdır?	162
(6) Haklı Sebeplerin Belirlenmesinde Üyenin Ücret (veya Başka Bir Mali Hak) Alıp Almaması Önem Taşımakta Mıdır?	163
(7) Haklı Sebeplerin Esas Sözleşmeyle Belirlenmesi	164
ccc. Haklı Sebeplerin Tasnifi	166
(1) Yönetim Kurulu Üyesinden Kaynaklanan Haklı Sebepler	167

(i) Yönetim Kurulu Üyesinin Yetkilerini Hukuka Aykırı Kullanması.....	167
(ii) Yönetim Kurulu Üyesinin Yükümlülüklerini İhlal Etmesi	168
(iii) Yönetim Kurulu Üyesinin Görevin İfasında Güçlüğe Düşmesi	170
(iv) Yönetim Kurulu Üyesinin Yetersizliği	171
(v) Yönetim Kurulu Üyesinin Geçimsizliği.....	172
(vi) Yönetim Kurulu Üyesinin Görevin Gereği Gibi İfası İçin Gerekli Nitelikleri Yitirmesi.....	173
(vii) Yönetim Kurulu Üyesinin İtibarsızlığı	177
(viii) Politik Sebepler	180
(ix) Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesine Özgü Haklı Sebepler	181
(x) EK: Yönetim Kurulu Üyesinin Seçilmesinden Önce Mevcut Olan Olguların Haklı Sebep Niteliği.....	182
(2) Şirketten Kaynaklanan Haklı Sebepler	184
(i) Pay Sahipleri Çevresinin (ve Özellikle Kontrolün) Değişmesi	185
(ii) İşletme Konusunun Değiştirilmesi	185
(iii) Yönetim Kurulu Üye Sayısının Azaltılması Haklı Sebep Teşkil Etmekte Midir?	186
(3) Üçüncü Kişilerden Kaynaklanan Haklı Sebep: Üçüncü Kişilerin Baskısı	187
(i) Genel Bakış	187
(ii) İlgili Mahkeme Kararları.....	188
(iii) Değerlendirme	189
e. Azil Kararına Özgü Gündeme Bağlılık İlkesi Rejiminin Çağrısız Genel Kurulda Uygulanması.....	192
f. Azil Kararına Özgü Gündeme Bağlılık İlkesi Rejiminin Yerindelik Bakımından Değerlendirilmesi.....	194
aa. Genel Bakış	194
bb. Haklı Sebep İstisnası Açısından Değerlendirme	196
3. Azil Kararında Toplantı ve Karar Yeter Sayıları	198
a. Genel Bakış	198
b. Azil Kararında Yeter Sayıların Ağırlaştırılması	199
aa. Genel Bakış	200

bb. Yeter Sayıların Ağırlaştırılmasında Azledilecek Üye Sayısının (Oranının) Rolü	203
cc. Yeter Sayıların Ağırlaştırılmasında Haklı Sebeplerin Rolü.....	203
dd. İsviçre Federal Mahkemesi'nin <i>Nestlé AG</i> Kararı.....	204
c. Azil Kararında Münferit Yönetim Kurulu Üyeleri Bakımından Farklı Yeter Sayılar Öngörülebilir Mi?.....	206
d. Seçim Kararı Bakımından Öngörülmiş Yeter Sayıların Azil Kararı İçin de Geçerli Olması	209
4. Azil Kararında Oy Hakkından Yoksunluk.....	210
a. Genel Bakış.....	210
b. Azil Kararında Pay Sahiplerinin Oy Haklarından Yoksun Olmalarının Yerindeliği Sorunu	212
aa. Genel Bakış	212
bb. Değerlendirme	213
5. Azil Kararında Özel Usul Kuralları.....	216
a. Azil Kararı Öncesi Yönetim Kurulu Üyesinin Savunmasının Alınması Gerekir Mi?	216
b. Azil Kararının Görüşüleceği Genel Kurul Toplantısına İlgili Yönetim Kurulu Üyesinin Davet Edilmesi Gerekir Mi?	217
6. Finansal Tabloların Müzakeresinin Erteleme (TTK m. 420) Halinde Azil Kararı Verilip Verilemeyeceği Sorunu	218
a. Genel Bakış.....	218
b. Değerlendirme	221
7. Tek Kişilik Şirketlerde Azil Kararının Verilmesine İlişkin Esaslar	224
D. Azil Kararının Hükümsüzlüğü	227
1. Genel Bakış.....	227
2. Gündemde Azil veya Azil ile İlgili Bir Maddenin Bulunması Halinde.....	228
3. Gündemde Azil veya Azil ile İlgili Bir Maddenin Bulunmaması Halinde: Haksız Azil Kararının Hükümsüzlüğü	229
a. Genel Bakış.....	229
b. Hükümsüzlüğün Hukuki Niteliği	230
c. Üyenin Dava Hakkı	231
d. Hukuki Sonuçları.....	232
III. BİLDİRİM	233
IV. TAMAMLAYICI İŞLEMLER	235
V. AZLİN HÜKÜM VE SONUÇ DOĞURMASI	238

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZLİN HUKUKİ SONUÇLARI

I. AZLİN ÜYE İLE ŞİRKET ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİLERE ETKİSİ	241
A. Yönetim Kurulu Üyeliği Sebebi ile Kurulan Hukuki İlişkiye Etkisi	241
B. Yönetim Kurulu Üyesi ile Şirket Arasındaki Diğer Hukuki İlişkilere Etkisi	242
1. Yönetim Kurulu Üyeliği ile Bağlantılı Hukuki İlişkiler Bakımından	243
2. Yönetim Kurulu Üyeliği ile Bağlantılı Olmayan Hukuki İlişkiler Bakımından	246
II. AZLEDİLEN (ESKİ) YÖNETİM KURULU ÜYESİNİN HUKUKİ DURUMU	247
A. Azlin Yönetim Kurulu Üyesinin Haklarına Etkisi	247
1. Mali (Malvarlıksal) Haklarına Etkisi	247
a. Genel Bakış	247
b. Görevden Ayrılma Tazminatı	249
aa. Genel Bakış	249
bb. Türk Hukuku Bakımından	251
2. İdari (Kişisel/Yönetimsel) Haklarına Etkisi	254
a. Yönetim ve Temsil Haklarına Etkisi	254
b. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkına Etkisi	255
c. Dava Haklarına Etkisi	258
d. Azledilen Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi Var mıdır?	260
aa. Genel Bakış	260
bb. Alman Hukukunda	261
cc. Türk Hukukunda	263
B. Azlin Yönetim Kurulu Üyesinin Yükümlülüklerine Etkisi	265
1. Genel Bakış	265
2. Sadakat Yükümlülüğüne Etkisi	266
a. Genel Bakış	266
b. Sır Saklama Yükümlülüğüne Etkisi	268
c. Rekabet Yasağına Etkisi	269
aa. Kanuni Rekabet Yasağının Üye Sıfatı Sona Erdikten Sonra Devam Edip Etmeyeceği Sorunu	269
aaa. Genel Bakış	269
bbb. Değerlendirme	272
bb. Sözleşmesel Rekabet Yasağı	273
aaa. Genel Bakış	273
bbb. Sözleşmesel Rekabet Yasağı ve Haksız Azil İlişkisi	278

3. İade Yükümlülüğü	279
a. Genel Bakış	279
b. İade Yükümlülüğünün Konusu	280
aa. Genel Bakış	280
bb. Şirket Belgeleri	281
aaa. Genel Bakış	281
bbb. Azledilen Üye İade Etmekle Yükümlü Olduğu Belgelerin Kopyalarını Alma (Saklı Tutma) Hakkına Sahip Midir?	282
c. İade Usulü	285
4. Genel Kurul Toplantılarına Katılma Yükümlülüğü	286
C. Azlin Yönetim Kurulu Üyesinin Sorumluluğuna Etkisi	287
1. Hukuki Sorumluluğuna Etkisi	287
a. Genel Bakış	287
b. Azledilen Üyenin İbrası	289
aa. Genel Bakış	289
bb. Azledilen Üyenin İbra Talebinin Reddedilmesi ve Hukuki Sonuçları	291
aaa. Azledilen Üyenin Olumsuz İbra (İbranın Reddi) Kararına Karşı İptal Davası Açma Hakkı	291
bbb. Azledilen Üyenin İbra Davası Açma Hakkı	293
2. Kamu Borçlarından Sorumluluğuna Etkisi	297
a. Genel Bakış	297
b. Azledilen Üyenin Sorumlu Olduğu Haller	298
aa. AATUHK Bakımından	298
bb. VUK Bakımından	301
c. Tescil ve İlanın Azledilen Üyenin Sorumluluğuna Etkisi	302
D. Azledilen Üyenin Tazminat Talepleri	304
1. TTK m. 364/2’de Saklı Tutulan Tazminat Talebi	304
a. Genel Bakış	304
b. Gündemde Azil veya Azil ile İlgili Bir Maddenin Bulunması Halinde	306
aa. Tazminatın Şartı: Azlin Uygun Olmayan Zamanda Gerçekleşmesi	306
bb. Tazminatın Kapsamı: Tazmin Edilecek ve Edilmeyecek Zararlar	311
aaa. Genel Bakış	311

bbb. Mali Haklardan Yoksun Kalınması Sebebiyle Ortaya Çıkan Zararlar	312
ccc. Yapılan Masraflar Sebebiyle Ortaya Çıkan Zararlar	314
ddd. Başka Tekliflerin Kaçırılması Sebebiyle Ortaya Çıkan Zararlar	315
cc. Tazminatın Belirlenmesine İlişkin Esaslar	317
c. Gündemde Azil veya Azil ile İlgili Maddenin Bulunmaması Halinde	318
2. Diğer Tazminat Talepleri	319
a. Azil Hakkının Kötüye Kullanılması Sebebi ile Tazminat Talebi	319
b. Manevi Tazminat Talebi	320
c. Şirkette Başkaca Görevler Üstlenen Yönetim Kurulu Üyesinin Diğer Tazminat Talepleri	321
III. AZLEDİLEN ÜYENİN YERİNE (YENİ) ÜYE SEÇİLMESİ	322
A. Azil Kararının Verildiği Genel Kurulda Yeni Üyelerin Seçilebilmesi	322
1. Genel Bakış	322
2. Gündemde Azil Maddesinin Bulunması Halinde	323
3. Gündemde Azil Maddesinin Bulunmaması Halinde	324
B. Azledilen Üyenin Tekrar Seçilebilmesi	326
C. Genel Kurulun Azlettiği Üye Yerine Yeni Üye Seçimi Yapmaması ve Hukuki Sonuçları	328
1. Azledilen Ancak Yerine Seçim Yapılmayan Üyenin Yerine Yönetim Kurulu Tarafından Seçim Yapılıp Yapılamayacağı Sorunu	328
2. Diğer Muhtemel Hukuki Sonuçlar	331
IV. BİRİKİMLİ OY SİSTEMİNE ÖZGÜ HUKUKİ SONUÇ: DİĞER YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN DE AZLEDİLMİŞ SAYILMASI	332

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN AZLİNDE ÖZELLİK GÖSTEREN HUSUSLAR

I. GÖREVE GELME SÜRECİ ÖZELLİK GÖSTEREN YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN AZLI	337
A. Genel Bakış	337
B. Esas Sözleşme ile Atanan Yönetim Kurulu Üyelerinin Azli	338
C. Geçici (Yönetim Kurulu Tarafından Seçilen) Yönetim Kurulu Üyelerinin Azli	339
1. Geçici Yönetim Kurulu Üyeleri	339
2. Azle İlişkin Esaslar	341
a. Yetki	341

b.	Azil Kararı ve Hukuki Sonuçları	342
aa.	Genel Olarak	342
bb.	Zimni Azil Kararı: Geçici Yönetim Kurulu Üyelerinin Onaylanmaması	343
aaa.	Genel Olarak	343
bbb.	Zimni Azil Kararının Verilmesine İlişkin Esaslar	343
ccc.	Zimni Azil Kararının Hukuki Sonuçları	345
D.	Belirli Grupları Temsil Eden Yönetim Kurulu Üyelerinin Azli	347
1.	Belirli Grupları Temsil Eden Yönetim Kurulu Üyeleri	347
2.	Azle İlişkin Esaslar	350
a.	Yetki	350
b.	Azil Kararı ve Hukuki Sonuçları	351
aa.	Genel Bakış	351
bb.	Belirli Gruplara Aday Önerme Hakkı Tanınmış Olması Halinde	351
aaa.	Azil Kararının Verilmesine İlişkin Esaslar	352
(1)	Kural: Belirli Grupların Azil Talebinde Bulunması	352
(i)	Genel Bakış	352
(ii)	Belirli Grupların Azil Talebine Rağmen Yönetim Kurulunun Genel Kurulu Toplantıya Çağırılmaması	353
(iii)	Belirli Grupların Azil Talebine Rağmen Genel Kurulun Olumsuz Azil Kararı Vermesi	354
(2)	İstisna: Haklı Sebeplerin Mevcut Olması	355
bbb.	Azlin Hukuki Sonuçları	358
cc.	Belirli Gruplara Üyenin Hak Sahipleri Arasından Seçilmesi Hakkı Tanınmış Olması Halinde	361
E.	Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Atanan Yönetim Kurulu Üyelerinin Azli	363
1.	Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Atanan Yönetim Kurulu Üyeleri	363
2.	Azle İlişkin Esaslar	365
F.	TTK m. 359/5 Uyarınca Seçilen Yönetim Kurulu Üyelerinin Azli	372
1.	TTK m. 359/5 Uyarınca Seçilen Yönetim Kurulu Üyeleri	372
2.	Azle İlişkin Esaslar	373
G.	Devlet/İdare Tarafından Atanan Yönetim Kurulu Üyelerinin Azli	377
1.	Genel Bakış	377
2.	SPK Tarafından Atanan Yönetim Kurulu Üyelerinin Azli	378
3.	TMSF Tarafından Atanan Yönetim Kurulu Üyelerinin Azli	383
4.	SEDDK Tarafından Atanan Yönetim Kurulu Üyelerinin Azli	383

II. MAHKEME KARARIYLA AZİL SORUNU	384
A. Kural: Yönetim Kurulu Üyelerinin Mahkeme Kararıyla Azledilememesi	384
1. Genel Bakış	384
2. Alternatif Çözüm Arayışları.....	388
3. Kuralın Yerindeligi: Haklı Sebep ile Azil Davası Tartışması.....	390
a. Haklı Sebep ile Azil Davası Lehine Görüşler	391
b. Haklı Sebep ile Azil Davası Aleyhine Görüşler.....	392
c. Değerlendirme	394
aa. Genel Bakış	394
bb. Haklı Sebep ile Azil Davası Aleyhine Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	396
aaa. Haklı Sebep ile Azil Davası Pratik Sonuçları Bakımından Amaca Elverişli Midir?.....	396
bbb. Haklı Sebep ile Azil Davası Anonim Şirketler Hukukunun Temel Yapısına Aykırı Midir?	398
cc. Ara Sonuç.....	404
B. İstisna: Haklı Sebep ile Fesih Davasında Feshe Alternatif Bir Çözüm Olarak Yönetim Kurulu Üyelerinin Azline Karar Verilmesi.....	407
1. Genel Bakış	407
2. Şartları	408
3. Davanın Özellikleri.....	413
4. Haklı Sebep ile Fesih Davası Haklı Sebep ile Azil Davası İhtiyacını Ortadan Kaldırmakta Midir?.....	415
a. Genel Bakış	415
b. Olası Farklı Kabuller Halinde Durum	417
5. Haklı Sebep ile Fesih Davasında Feshe Alternatif Bir Çözüm Olarak Atanmış Yönetim Kurulu Üyelerinin Azli.....	417
6. EK: Organ Eksikliği Sebebiyle Fesih Davasında Yönetim Kurulu Üyelerinin Azline Karar Verilip Verilemeyeceği Sorunu.....	420
a. Genel Bakış	420
b. İsviçre Hukukunda	422
c. Türk Hukukunda.....	424
SONUÇ	429
KAYNAKÇA	447